

Je ešte potrebné preskúmať, či príslušné orgány účinne čelili týmto rizikám. Súd poznamenáva, že sa zrušilo utajenie totožnosti sťažovateľov a deti začali chodiť do školy pod ich skutočnými menami. Možno predpokladať, že ich totožnosť a miesto pobytu boli prístupné každej osobe s úmyslom poškodiť ich. Vzhľadom na tento vývoj, súd nemôže akceptovať tvrdenie vlády, podľa ktorého bola záruka, ktorá bola predtým garantovaná systémom, nahradená uspokojivým spôsobom opatreniami osobnej ochrany, čiže dostupnosťou telefónneho čísla a príležitostných návštev policajných dôstojníkov.

Vzhľadom na dôležitosť ochrany svedkov, ktorá je vyjadrená judikatúrou súdneho dvora (pozri v rôznych kontextoch, napr. Ahorangeze proti Švédsku z 27. októbra 2011, č. 37075/09, § 121, a Dorson proti Holandsku z 26. marca 1996, § 69 a § 70 správy 1996 II), ako aj Odporúčanie Výboru ministrov Rec(2005)9 súd dospel k záveru, že opatrenia orgánov na ochranu možného ohrozenia pani H. H. a jej detí proti život ohrozujúcej pomste od kriminálnych skupín nespĺňajú požiadavky čl. 2 Európskeho dohovoru. V dôsledku toho došlo k porušeniu tohto ustanovenia v súvislosti s druhým, tretím, štvrtým a piatym sťažovateľom.

§ 7

Pravidlá vykonávania programu ochrany

(1) Ak komisia rozhodne o návrhu na ochranu súhlasne, útvár v pravidlách vykonávania programu ochrany (ďalej len „ochranná dohoda“) určí, v akom rozsahu poskytne ochranu a pomoc chránenému svedkovi vzhľadom na jeho osobné pomery, charakter trestnej činnosti a hroziace nebezpečenstvo.

(2) Útvár uzatvorí písomnú ochrannú dohodu do 14 dní odo dňa doručenia zápisnice so súhlasným rozhodnutím komisie o návrhu na ochranu osobitne s každým plnoletým⁴⁾ ohrozeným svedkom, ak nie je pozbavený spôsobilosti na právne úkony a netrpí duševnou poruchou, ktorá vylučuje osobné plnenie ustanovení ochrannej dohody.

(3) Ak je v ochrannej dohode s ohrozeným svedkom uvedená neplnoletá blízka osoba, vzťahujú sa ustanovenia ochrannej dohody aj na ňu.

(4) Ak je ohrozeným svedkom podľa § 2 ods. 1 neplnoletá osoba, písomnú ochrannú dohodu v jej mene uzatvárajú jej zákonní zástupcovia. Ak písomnú ochrannú dohodu v mene neplnoletej osoby nemožno uzatvoriť s jej zákonnými zástupcami alebo ak uzatvorenie ochrannej dohody odmietajú a je v záujme tejto osoby, aby bola zaradená do programu ochrany, písomnú ochrannú dohodu uzatvára ohrozený svedok osobne; uzatvorenie takejto ochrannej dohody podlieha predchádzajúcemu schváleniu súdom.

(5) Ak je v ochrannej dohode s ohrozeným svedkom uvedená blízka osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony alebo osoba s duševnou poruchou, ktorá vylučuje osobné plnenie ustanovení ochrannej dohody, použijú sa ustanovenia ochrannej dohody aj na ňu.

(6) Ochranná dohoda uzatvorená podľa odseku 2 alebo 4 obsahuje práva a povinnosti strán zúčastnených na vykonávaní programu ochrany, podmienky, za akých môžu strany od ochrannej dohody odstúpiť, rozsah a charakter poskytovanej ochrany a pomoci, dátum a podpisy zúčastnených strán.

(7) Ohrozený svedok sa zaväzuje v ochrannej dohode najmä
a) neudržiavať a nenadväzovať styky s osobami z kriminálneho prostredia,

- b) nevyvíjať činnosť, ktorá by mohla ohroziť jeho bezpečnosť alebo narušiť vykonávanie programu ochrany,
- c) podrobiť sa opatreniam na zabezpečenie jeho ochrany,
- d) plniť voči fyzickým osobám a právnickým osobám záväzky, ktoré mu vznikli pred zaradením do programu ochrany a ktoré nebude uhrádzať štát,
- e) ekonomicky sa osamostatniť po uplynutí lehoty uvedenej v ochrannej dohode na jeho začlenenie do nového prostredia,
- f) neodkladne informovať útvar o zmenách v osobných pomeroch a aktivitách vykonávaných počas realizácie programu ochrany.

(8) Útvar sa zaväzuje vykonať na ochranu chráneného svedka konkrétne opatrenia určené v ochrannej dohode, ktoré sa môžu týkať najmä totožnosti, vzhľadu, bydliska, rekvifikácie chráneného svedka a poskytovania sociálnej pomoci chránenému svedkovi.

(9) Ohrozený svedok je podpísaním ochrannej dohody zaradený do programu ochrany a je chráneným svedkom.

(10) Ak nedôjde k uzatvoreniu ochrannej dohody podľa odseku 2 alebo 4, ohrozený svedok nie je zaradený do programu ochrany aj napriek súhlasnému rozhodnutiu komisie. O tejto skutočnosti vyhotoví útvar zápisnicu, písomne vyrozumie vyšetrovateľa, prokurátora alebo sudcu a ústne vyrozumie predsedu komisie.

⁴⁾ § 8 Občianskeho zákonníka.

Súvisiace ustanovenia:

§ 1, § 2 Základné ustanovenia, § 3 Návrh na zaradenie do programu ochrany a návrh na vykonávanie neodkladných opatrení, § 4 Komisia, § 5 Rozhodovanie o návrhu na opatrenia, § 6 Rozhodovanie o návrhu na ochranu, § 8 Neodkladné opatrenia, § 9 Skončenie vykonávania neodkladných opatrení, § 10 až 13 Oprávnenia útvaru, § 14 Vykonávanie programu ochrany počas výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody, § 15 Vykonávanie neodkladných opatrení a programu ochrany v konaní pred súdom, § 16 Odstúpenie od ochrannej dohody, § 17 Prerušenie vykonávania programu ochrany, § 18 Obnovenie vykonávania programu ochrany, § 19 Zánik programu ochrany, § 20 až 22 Spoločné ustanovenia

Súvisiace predpisy:

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.; zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností; Civilný mimosporový poriadok č. 161/2015 Z. z.

K ods. 1

1. Ustanovenie upravuje základné pravidlá vykonávania programu ochrany. Vzhľadom na to, že metódy a formy poskytovania ochrany a pomoci chránenému svedkovi a osobe zaradenej do krátkodobej ochrany ohrozenej osoby v konkrétnych prípadoch, ako aj informácie o mieste ich pobytu a novej totožnosti tvoria utajované skutočnosti (bod 53 nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 87/2015 o zozname utajovaných skutočností v znení neskorších predpisov), zákon vymedzuje iba základné pravidlá.
2. Ak komisia súhlasne rozhodne o návrhu na zaradenie konkrétnej osoby do programu ochrany svedka, príslušný útvar Policajného zboru pripraví návrh tzv. ochrannej dohody (*Memorandum of understanding*), v ktorom sa určí rozsah ochrany a pomoci

ohrozenému svedkovi. Komentované ustanovenie uvádza tri kritériá determinujúce rozsah pomoci a ochrany:

- a) osobné pomery ohrozeného svedka,
- b) charakter trestnej činnosti a
- c) hroziace nebezpečenstvo.

K ods. 2

3. Ochrannú dohodu je potrebné uzatvoriť do 14 dní odo dňa doručenia zápisnice s výsledkom súhlasného hlasovania komisie o zaradení ohrozeného svedka vrátane jeho blízkej osoby do programu ochrany s každým plnoletým ohrozeným svedkom, spôsobilým na právne úkony, ako i osobou mladšou, ktorá má spôsobilosť na právne úkony priznanú rozhodnutím súdu a netrpí duševnou poruchou, ktorá vylučuje plnenie ustanovení dohody. S každou plnoletou osobou sa uzatvára samostatná ochranná dohoda z dôvodu prípadného porušenia dohody niektorým z chránených svedkov a možnosti následného odstúpenia od nej. To umožňuje uvoľniť niektorú z blízkych osôb alebo chráneného svedka z programu ochrany bez narušenia vykonávania ochrany ďalších osôb.
4. Podľa príslušných predpisov sa **plnoletosť** nadobúda dovŕšením osemnásteho roku. Pred dosiahnutím tohto veku sa plnoletosť nadobúda len uzavretím manželstva. Takto nadobudnutá plnoletosť sa nestráca ani zánikom manželstva, ani vyhlásením manželstva za neplatné (§ 8 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

K ods. 3

5. Ustanovenie umožňuje do ochrannej dohody pojať aj nepplnoleté deti ohrozeného svedka, resp. jeho blízkych osôb. V tomto prípade sa ustanovenia ochrannej dohody o ochrane a pomoci vzťahujú aj na tieto deti.

K ods. 4

6. Ak je súčasťou ochrannej dohody aj osoba nepplnoletá, je riešená buď v dohode s jej zákonnými zástupcami (pozri odsek 3 komentovaného ustanovenia), alebo podpisom dohody zákonným zástupcom v mene ohrozenej osoby alebo podpisom dohody **osobne po predchádzajúcom schválení súdom**, ak zákonní zástupcovia uzatvorenie ochrannej dohody odmietajú a je v záujme tejto nepplnoletej osoby, aby bola zaradená do programu ochrany svedka.

K ods. 5

7. Osoba, ktorá je pozbavená spôsobilosti na právne úkony, alebo osoba, ktorá trpí duševnou poruchou vylučujúcou samostatné plnenie ustanovení dohody, je riešená v dohode s jej zákonnými zástupcami, blízkymi osobami, podpisom dohody nimi v mene ohrozenej osoby.
8. Hoci zákon v komentovanom ustanovení uvádza „osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony“, resp. § 10 Občianskeho zákonníka umožňuje osobu pozbaviť spôsobilosti na právne úkony, „ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, nie je vôbec schopná robiť právne úkony, súd ju pozbaví spôsobilosti na právne úkony“, s účinnosťou od 1. júla 2016 [účinnosť Civilného mimosporového poriadku (zákon č. 161/2015 Z. z.)] už nie je možné nikoho úplne pozbaviť spôsobilosti na

právne úkony. Dôvodová správa k uvedenej norme považuje úplné pozbavenie spôsobilosti na právne úkony za protiprávny inštitút.

9. Podľa nálezu Ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 313/2012, pri interpretácii a aplikácii § 10 Občianskeho zákonníka (pozbavovanie/obmedzovanie spôsobilosti na právne úkony) sa nemožno obmedziť iba na text zákonného predpisu, ale vždy je potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer, ktorým je predovšetkým rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. V medziach ústavného významu práv človeka sa pri zbavovaní/obmedzovaní spôsobilosti na právne úkony primárne sleduje záujem samotného (dotknutého) človeka a až následne verejný záujem či záujem tretích osôb. Zbavenie človeka spôsobilosti na právne úkony (jeho právna smrť) je prostriedkom *ultima ratio*, t. j. možno k nemu pristúpiť až vtedy, ak sa všetky menej represívne prostriedky (napr. trestného práva, správneho práva) či „iba“ ich obmedzenia nedajú použiť, resp. stanú sa neúčinnými.
- Úplné pozbavenie spôsobilosti na právne úkony neprichádza do úvahy ani vtedy, ak postihnutá osoba čiastočne (v istých nie zanedbateľných sférach života) disponuje takouto spôsobilosťou.**
10. Podľa § 231 Civilného mimosporového poriadku (zákon č. 161/2015 Z. z.) v konaní o spôsobilosti na právne úkony súd rozhoduje o
- obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony,
 - zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony,
 - navrátení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony.

K ods. 6

11. Obsahom ochrannej dohody sú práva a povinnosti zúčastnených strán (pozri komentár k odsekom 7 a 8 komentovaného ustanovenia), rozsah pomoci s prihliadnutím na finančné, materiálové a technické možnosti útvaru, osobné pomery ohrozeného svedka zaradeného do programu ochrany, charakter trestnej činnosti a stupeň hroziaceho nebezpečenstva, ako i podmienky, za akých môže byť od dohody odstúpené. Súčasťou dohody je aj ustanovenie zamedzujúce úniku utajovaných skutočností. Porušenie vopred dohodnutých podmienok zaradenia do programu ochrany môže mať za následok odstúpenie od ochrannej dohody (§ 16 ods. 2 a 3 ZOS), čím dochádza k zániku programu ochrany svedka (§ 19 ZOS). So zánikom programu ochrany zaniká aj ochranná dohoda.

K ods. 7

12. V ustanovení sú demonštratívne uvedené povinnosti a obmedzenia ohrozeného svedka, ktorý má byť zaradený do programu ochrany svedka. Tieto povinnosti a obmedzenia ustanoví príslušný útvar Policajného zboru v ochrannej dohode na základe individuálneho posúdenia ohrozeného svedka. Ustanovenie uvádza dve **obmedzenia**, resp. **zákazy** vyjadrené v písm. a) a b), smerujúce predovšetkým k prerušeniu kontaktov s osobami z kriminálneho prostredia a zdržaniu sa činností, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť bezpečnosť svedka alebo vykonávanie programu ochrany. Zvyšné štyri **povinnosti** [písm. c) – f)] smerujú k povinnosti osoby podrobiť sa opatreniam ochrany, k plneniu si svojich záväzkov, resp. ekonomickému osamostatneniu sa po skončení programu ochrany a k informovaniu príslušného policajného útvaru o zmenách v osobných pomeroch a aktivitách počas programu ochrany svedka.

13. V prípade, že sa v rámci ochrany svedka predpokladá oboznamovanie chráneného svedka s utajovanými skutočnosťami, je podľa § 35 ods. 2 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov potrebné takéhoto svedka poučiť o povinnostiach pri ochrane utajovaných skutočností a možných dôsledkoch ich porušenia a takýto svedok musí podpísať vyhlásenie o mlčanlivosti. Poučenie tejto osoby vykoná ten, kto ju bude oboznamovať s utajovanými skutočnosťami, o čom sa vyhotoví písomný záznam.

K ods. 8

14. Vzhľadom na to, že ochranná dohoda je dvojstranný právny úkon, popri právach a povinnostiach na strane chránenej osoby ustanovenie vymedzuje záväzok útvaru Policajného zboru vykonať opatrenia obsiahnuté v ochrannej dohode. Podobne ako pri povinnostiach chránenej osoby, ustanovenie demonštratívne vymedzuje, čoho sa môže záväzok týkať. Zákon uvádza rámcovo päť oblastí, ktorých sa môžu opatrenia ochrany týkať: totožnosť, vzhľad, bydlisko, rekvalifikácia chráneného svedka a poskytovanie sociálnej pomoci chránenému svedkovi.
15. Konkrétne metódy a formy poskytovania ochrany a pomoci chránenému svedkovi, ako aj informácie o mieste jeho pobytu a novej totožnosti sú predmetom ochrany ako utajovaná skutočnosť podľa príslušných utajených vnútorných predpisov ministerstva vnútra (porovnaj nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 87/2015 o zozname utajovaných skutočností).
16. Návrh modelového zákona o ochrane svedka (*Model Witness Protection Bill*) vypracovaný Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNDOC) v roku 2000 obsahuje nasledujúce opatrenia nevyhnutné na ochranu svedka: prijatie potrebných opatrení na zmenu identity svedka, presídlenie svedka, zabezpečenie ubytovania svedkovi, zabezpečenie prepravy majetku svedka, poskytnutie primeranej finančnej podpory pre svedka alebo vykonávanie ďalších opatrení, ktoré sú nevyhnutné na ochranu svedka. Vzhľadom na uvedené sa zrejme nedá vyčerpávajúcim spôsobom obsiahnuť všetky opatrenia na ochranu svedka, keďže každá ochranná dohoda by mala zohľadňovať individuálne potreby a záujmy chráneného svedka.
17. K programu ochrany svedka pozri aj komentár k § 2 ods. 6 ZOS.

K ods. 9

18. Podmienkou zaradenia ohrozeného svedka do programu ochrany po schválení návrhu na ochranu komisiou je uzatvorenie dohody medzi útvarom a týmto svedkom. Podpisom dohody zúčastnenými stranami, ktorá je vyhotovená v jednom výtlačku, sa na ohrozeného svedka vzťahuje inštitút chráneného svedka. Dohoda sa vyhotovuje v spolupráci s ohrozeným svedkom, pričom je uložená na útvare a na požiadanie chráneného svedka mu je predložená k nahliadnutiu.

K ods. 10

19. Ak nedôjde k písomnému uzatvoreniu dohody medzi útvarom a ohrozeným svedkom, s vykonávaním programu ochrany nemožno začať, keďže ohrozený svedok nesúhlasí s podmienkami dohody, a tým zákon miňa svoj účel, resp. je nemožný výkon jeho ochrany. O dôvodoch neuzatvorenia dohody útvary vyhotoví zápisnicu a následne vyrozumie vyšetrovateľa, prokurátora alebo sudcu a len ústne predsedu komisie, keďže

komisia s písomným rozhodnutím o návrhu na ochranu odstupuje aj všetky súvisiace písomnosti útvaru.

Judikatúra:

■ **Nález Ústavného súdu SR z 28. novembra 2012, sp. zn. I. ÚS 313/2012:** Pri interpretácii a aplikácii ustanovenia § 10 Občianskeho zákonníka (pozbavovanie/obmedzovanie spôsobilosti na právne úkony) sa nemožno obmedziť iba na text zákonného predpisu, ale vždy je potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer, ktorým je predovšetkým rešpektovanie ľudskej dôstojnosti.

V medziach ústavného významu práv človeka sa pri zbavovaní/obmedzovaní spôsobilosti na právne úkony primárne sleduje záujem samotného (dotknutého) človeka a až následne verejný záujem či tretích osôb. Zbavenie človeka spôsobilosti na právne úkony (jeho právna smrť) je prostriedkom *ultima ratio*, t. j. možno k nemu pristúpiť až vtedy, ak sa všetky menej represívne prostriedky (napr. trestného práva, správneho práva) či „iba“ ich obmedzenia nedajú použiť, resp. stanú sa neúčinnými. Úplné pozbavenie spôsobilosti na právne úkony neprichádza do úvahy ani vtedy, ak postihnutá osoba čiastočne (v istých nie zanedbateľných sférach života) disponuje takouto spôsobilosťou. Túto dispozibilitu je povinný skúmať súd *ex offico* [§ 120 Občianskeho súdneho poriadku; *teraz* § 35 a *nasl. Civilného mimosporového poriadku (zákon č. 161/2015 Z. z.) – pozn. autora*], teda aj vtedy, ak to účastník konania nenavrhne. Inak povedané, v prípade, ak by duševná porucha celkom nevylučovala schopnosť uskutočňovať akékoľvek právne úkony, je na mieste iba ich obmedzenie a nie pozbavenie.

§ 8

Neodkladné opatrenia

(1) Neodkladné opatrenia na poskytnutie ochrany a pomoci ohrozenému svedkovi začína útvar vykonávať

- a) po doručení súhlasného rozhodnutia komisie o návrhu na opatrenia alebo
- b) ak vec neznesie odklad, po doručení súhlasného písomného rozhodnutia predsedu komisie a v jeho neprítomnosti jeho náhradníka.

(2) Ak sa vykonávanie neodkladných opatrení podľa odseku 1 vzťahuje na neploetú osobu, ktorá žije v domácnosti len s jedným z rodičov, ktorý je ohrozeným svedkom, útvar je povinný ihneď vyrozumieť o vykonávaní neodkladných opatrení aj druhého rodiča.

Súvisiace ustanovenia:

§ 1, § 2 Základné ustanovenia, § 3 Návrh na zaradenie do programu ochrany a návrh na vykonávanie neodkladných opatrení, § 4 Komisia, § 5 Rozhodovanie o návrhu na opatrenia, § 6 Rozhodovanie o návrhu na ochranu, § 7 Pravidlá vykonávania programu ochrany, § 9 Skončenie vykonávania neodkladných opatrení, § 10 až 13 Oprávnenia útvaru, § 14 Vykonávanie programu ochrany počas výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody, § 15 Vykonávanie neodkladných opatrení a programu ochrany v konaní pred súdom, § 16 Odstúpenie od ochrannej dohody, § 17 Prerušenie vykonávania programu ochrany, § 18 Obnovenie vykonávania programu ochrany, § 19 Zánik programu ochrany, § 20 až 22 Spoločné ustanovenia

Súvisiace predpisy:

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.; zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine; Trestný poriadok